

Siun soten alijäämän kattaminen sekä palkkaharmonisaatiovelan käsittely oikeudessa

Kaupunginhallitus 03.04.2023 § 124

Valmistelija

Kaupunginjohtaja

Suomessa on vuoden vaiheessa 2022–2023 tapahtunut iso muutos, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on siirtynyt kunnista ja kuntayhtymiltä 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueille. Tätä siirtymää säätelee laki sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimia koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta. (612/2021, myös Voimaantulolaki).

Lieksan osalta muutos tarkoittaa sitä, että jäsenyys Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymässä on päättynyt 31.12.2022. Samalla kuntayhtymän henkilöstö on siirtynyt liikkeenluovutuksen periaattein kuntayhtymästä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle. Tämä muutos ja sitä koskeva säätely sekä sen lisäksi kaikki muu kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyvä lainsäädäntö ja ohjeistus on erityisesti huomioitava tilinpäätöksen 2022 valmistelussa oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tilikaudesta 2022.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen menot kasvoivat Siun sote -kuntayhtymän viimeisenä toimintavuonna Lieksan kaupungin osalta 3,3 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Alkuperäiseen vuoden 2022 talousarvioon varattiin lähes vuoden 2021 suuruinen menoerä sote-palveluihin. Tilikauden aikana kuitenkin jouduttiin tekemään talousarviomuutos ja määrärahaa korotettiin syksyn osavuositilinpäätöksen yhteydessä 4,3 miljoonalla eurolla. (Kaupunginvaltuusto 31.10.2023 95 §.) Tässä vaiheessa Siun Soten vuoden 2022 alijäämäennuste oli 32 milj. euroa. Vuoden viimeisten kuukausien aikana alijäämä kasvoi kuitenkin Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ilmoituksen (23.2.2023) mukaan n. 40 milj. euroon. Lieksan kaupungin tilinpäätöksen laadintahetkellä ei ole käytettävissä Siun sote -kuntayhtymän vuoden 2022 tilinpäätöstä. Tiedot perustuvat Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen lähettämiin tilinpäätöksen ennakkotietoihin.

Saatujen alustavien tietojen mukaan Siun soten alijäämä, yhteensä 63,8 milj. euroa, muodostuu varsinaisesta alijäämästä 39,6 miljoonaa euroa sekä arvioista vuoden 2021 palkkaharmonisaatiosta 13 miljoonaa euroa sekä vuoden 2022 palkkaharmonisaatiosta 11 miljoonaa euroa. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue on ilmoittanut, että jäsenkuntien tulee kattaa noin 24,1 miljoonan euron mahdollinen palkkaharmonisaatiota koskeva tuleva kustannus. On syytä todeta, ettei palkkaharmonisaatiossa ole kyse henkilöstölle erääntyneestä saatavasta tilinpäätöshetkellä 31.12.2022.

Lieksan kaupungin osuus Siun soten vuoden 2022 kustannuksista on yhteensä 57 miljoonaa euroa. Lieksan kaupungin vuoden 2022 tilinpäätökseen on Siun sote -kuntayhtymän toimittaman laskelman osalta kirjattu palvelujen ostoihin vuoden 2022 tilikauden alijäämän kattamiseksi lisää yhteensä 3 139 092 euroa. Sitä vastaava siirtovelka on kirjattu taseeseen. Tämä kirjaus ja alijäämän kattaminen perustuu Voimaantulolain 33 §:ään.

Palkkaharmonisaatioerän osalta on kuitenkin jouduttu miettimään, onko tämä sellainen erä, jonka kaupunki voimassa olevan lainsäädännön ja

ohjeistuksen mukaan voi tai sen pitää kirjata kuluksi tilikaudelle 2022 ja sitä vastaavasti muodostuuko tästä erästä, jos se todettaisiin kuuluvaksi, taseeseen pakollinen varaus.

Todetaan ensin, että Siun soten vuoden 2021 tilinpäätöksen toimintakertomuksen mukaan palkkaharmonisointia on toteutettu vuosien 2018–2021 aikana ja että palkkaharmonisointia on vuonna 2021 toteutettu vuosille 2021–2022 hyväksytyn kuntayhtymän palkkaharmonisointisuunnitelman mukaisesti. Näin ollen edellä esitetty alijäämä sisältää keskipalkkaan tehdyt ja henkilöstölle maksetut palkkaharmonisaatiokulut vuosien 2021 ja 2022 osalta. Siun soten hallituksen 30.3.2022 allekirjoittamaan vuoden 2021 tilinpäätökseen ei ole sisällytetty pakollista varausta liittyen palkkaharmonisaatiokustannuksiin eikä mahdollisesta vastuusta ole annettu liitetietoa.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallitus on kokouksessaan 2.3.2023 (34 §) käsitellyt palkkaharmonisaatioasiaa ja todennut, että vuoden 2022 alijäämään ei sisälly palkkaharmonisaatiokustannuksia, sillä neuvottelut palkkaharmonisoinnista ovat keskusjärjestöjen tasolla vielä kesken. Lopulliset palkkaharmonisoinnin kustannukset selviävät neuvottelujen päättyttyä. Todetaan myös, että Siun sote -kuntayhtymän valtuusto (4.10.2022 § 40) on käsitellyt talousarviomuutoksia ja todennut, että palkkaharmonisointiin liittyvä valmistelu on tässä vaiheessa kesken ja sen mahdollisia vaikutuksia ei ole huomioitu kuntayhtymän ennusteessa. Yhtymävaltuusto ei ole käsitellyt palkkaharmonisaatiota tai siihen liittyviä talousarviomuutoksia enää tämän jälkeen (kokoukset 17.11. ja 13.12.2023).

Työtekijäjärjestöt ovat riitauttaneet palkkaharmonisaation vain maksettujen erien ylimenevältä osalta, harmonisoinnin ns. kärkipalkkoihin. Asia on jäänyt ratkaisematta ennen henkilöstön siirtymistä liikkeenluovutuksella 1.1.2023 hyvinvointialueen vastuulle. Siun Soten yksipuolisesti ilmoittaman, maksetun palkkaharmonisaation ylittävän osuuden osalta ei ole olemassa mitään sopimusta, joka olisi erääntynyt tai jonka perusteella 31.12.2022 asti työnantajana olleet tahot olisivat tästä mahdollisesti tulevaisuudessa toteutuvasta palkkaharmonisaatiosta vastuussa liikkeenluovutuksen alaisille työntekijöille.

Lieksan kaupungin tuloslaskelmaan ei ole tilinpäätöksen valmistelussa yllä olevan vuoksi kirjattu Siun soten ilmoittamia vuoden 2021 (1 074 940 euroa) ja 2022 (882 399 euroa) osuutta arvioimastaan palkkaharmonisoinnista eikä näistä eristä ole muodostettu kaupungin taseeseen pakollista varausta. Ilmoitetut palkkaharmonisaatioarvot eivät perustu mihinkään lakiin tai sitoumukseen ulkopuolisia kohtaan. Lisäksi keskusjärjestöneuvottelut palkkaharmonisaatiosta ovat kesken eikä riidanalaisesta osasta ole sovittu. Työtuomioistuimessa ei myöskään ole käynnissä prosessia Siun sote -kuntayhtymää vastaan.

Kirjanpitolain 5:1 §:n ja 5:14 §:n mukaisesti tilikaudelle kirjataan sille kuuluvat tulot ja vähennetään velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset laissa määritellyin ehdoin. Vaikka Siun sote on tehnyt omassa kirjanpidossaan palkkaharmonisaatioon liittyviä kirjauksia, tekee kunta kuntayhtymästä riippumatta omat kirjausratkaisunsa. (Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto, lausunto 133, 8.11.2022). Lieksan kaupunki ei tee tästä omaan taseeseen pakollista varausta, koska on perusteltu syy olettaa, että tulevaisuudessa mahdollisesti realisoituvat palkkaharmonisaatiokustannukset tulevat ajoittumaan 1.1.2023 jälkeiseen aikaan ja on näin ollen hyvinvointialueen

vastuulla oleva asia. Edellä mainittujen syiden vuoksi, Lieksan kaupunki päätyy antamaan asiasta tilinpäätöksessä 2022 liitetiedon.

Esittelijä Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus Kaupunginhallitus toteaa Siun soten vuoden 2022 alijäämän kuuluvan Lieksan kaupungin katettavaksi Voimaanpanolain 33 §:ssä säädetyllä tavalla ja merkitsee sen tilinpäätökseen siirtovelaksi.

Kaupunginhallitus toteaa mahdollisen tulevan vuosien 2021 ja 2022 lisäpalkkaharmonisaatiota koskevan kulun siirtyneen Voimaanpanolain mukaisesti Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle 1.1.2023 eikä tästä tehdä kirjauksia Lieksan kaupungin tilinpäätökseen 2022. Palkkaharmonisaatiosta annetaan tilinpäätöksessä liitetieto.

Päätös Kaupunginhallitus totesi Siun soten vuoden 2022 alijäämän kuuluvan Lieksan kaupungin katettavaksi Voimaanpanolain 33 §:ssä säädetyllä tavalla ja merkitsi sen tilinpäätökseen siirtovelaksi.

Kaupunginhallitus totesi mahdollisen tulevan vuosien 2021 ja 2022 lisäpalkkaharmonisaatiota koskevan kulun siirtyneen Voimaanpanolain mukaisesti Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle 1.1.2023 eikä tästä tehdä kirjauksia Lieksan kaupungin tilinpäätökseen 2022. Palkkaharmonisaatiosta annetaan tilinpäätöksessä liitetieto.

Merkittiin, että Reijo Kortelainen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallituksen varajäsenenä ilmoitti olevansa esteellinen ja poistui kokoushuoneesta pykälän 124 ja pykälän 125 käsittelyn ajaksi.

Lisätietoja Kaupunginjohtaja Jarkko Määttänen, p. 040 1044 001, sähköposti jarkko.maattanen(at)lieksa.fi

Kaupunginhallitus 19.12.2025 § 350
162/02.05.00.00.02/2023

Valmistelija Kaupunginjohtaja

Hyvinvointialue ilmoitti kunnille 7.2.2024 lopullisesta toteutuneesta palkkaharmonisaatiokulusta ja lähetti kunnille niiden osuuksien mukaiset laskut. Lieksan kaupunki reklamoi laskut keväällä 2024 ja ilmoitti niiden olevan perusteettomia. Lieksan lisäksi laskut reklamoi Juuka, Ilomantsi, Polvijärvi ja Tohmajärvi.

Hyvinvointialuehallitus haki hallintotoriitahakemuksella 3.9.2024 asian vireille Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Kunnat ovat yhdessä antaneet omat vastineensa asiaan 9.10.2024 ja 21.5.2025. Kuntien asiamiehenä asiassa on toiminut asianajotoimisto Kontturi.

Hallinto-oikeus antoi 2.12.2025 päätöksensä asiassa hyväksyen hyvinvointialueen hakemuksen todeten, että kunnat ovat velvoitettuja kattamaan alijäämästä/palkkojen harmonisoinnista aiheutuneen velan kevään 2024 laskutuksen mukaisesti viivästyskorkoineen. Vastaajakunnilla

on kuukausi päätöksen tiedoksisaannista aikaa hakea valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Asia on luonteeltaan ennakkotapaus, koska vastaavaa tilannetta ei ole Suomen julkisyhteisöissä ollut ennen sote-uudistuksen voimaantuloa 1.1.2023. Vastaava riita on käsittelyssä myös Päijät-Hämeessä. Asiassa hallinto-oikeuden emeritusprofessori Olli Mäenpää ja työoikeuden professori Seppo Koskinen ovat antaneet kuntien näkemystä puoltavat lausunnot. Asia on paitsi oikeuskäytäntöjen kannalta merkitsevä, mutta merkittävä myös Lieksan osalta taloudellisesti. Kunnat ovat myös valittaneet valtioneosuuspäätöksistä, joihin sairaanhoitopiirin alijäämien kattaminen vaikutti negatiivisesti, joten ratkaisulla on merkitystä kaupungin talouteen kahta kautta.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu, jos valituslupa myönnetään, voi kestää pitkäänkin. Mikäli kunnat edelleen kiistävät maksuvelvollisuuden ja hakevat muutosta korkeimmalta oikeudelta, on viivästyskorkojen kertymisen pysäyttämiseksi järkevää maksaa hallinto-oikeuden päätöksen mukainen velka pois.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että Lieksan kaupunki

1. suorittaa hallinto-oikeuden päätöksen mukaisen summan hyvinvointialueelle,
2. ei suorituksella myönnä velan perustetta, vaan hakee muutosta hallinto-oikeuden päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti, että Lieksan kaupunki

1. suorittaa hallinto-oikeuden päätöksen mukaisen summan hyvinvointialueelle,
2. ei suorituksella myönnä velan perustetta, vaan hakee muutosta hallinto-oikeuden päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Lisätietoja

Kaupunginjohtaja Pirre Seppänen, 040 1044 001,
sähköposti [pirre.seppanen\(at\)lieksa.fi](mailto:pirre.seppanen(at)lieksa.fi)

Jakelu